СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 189. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 16-го серпня 1939. No. 189. Jersey City, N. J., Wednesday, August 16, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА ПЕРЕД ЗІРВАННЯМ З МЕКСИКОМ?

ВАШИНГТОН. — Сомнер Велес, заступник секретаря стейту, виступив з публичною осторогою, що суперечка за винагородження американських нафтярів за нафтові терени в Мексику, забрані 17 місяців тому мексиканським урядом, грозить поважною суперечкою, ба навіть зірванням відносин між Мексиком і Злученими Державами.

Велес закликає обі сторони ще раз розважити справу. Рівночасно він зазначує, що мексиканський уряд повинен би дати американським нафтярам винагороду за конфіскату.

Рівночасно Велес заперечив, буцімто між ними й секретарем стейту Голом були які рїжниці в цій справі; Велес виступає публично лише в неприявності Гола.

ПРО СВОЮ КАНДИДАТУРУ ВТРЕТЄ РУЗВЕЛТ ДАЛІ МОВЧИТЬ.

ОСТРОВ КАМПОБЕЛО (Ню Бронсвик). — Президент Рузвелт виявив велике зацікавлення річною конвенцією Молодих Демократичних Клюбів, але відмовився дати газетярам якунебудь заяву про своє відношення до думки про його кандидатуру втретє на уряд президента Злучених Держав, що її піднесено на цій конвенції.

Зате він широко говорив про заграничні справи, щодо котрих він стоїть у постійному контакті з Вашингтоном.

Президент приїхав сюди на воєнному кружляку „Тоскалуза".

ОБІЦЯЄ ЗАКІНЧЕННЯ КРИЗИ, ЯК БИЗНЕС УСУНЕ РУЗВЕЛТА.

ДІТРОЙТ (Мішіґен). — Сенатор Вендерберг заявив тут публично на конвенції Конгресу Запоморових Організацій, що якби так у Злучених Державах був „уряд, симпатичний для повороту свобідних підприємств", то криза закінчилася б тут за шість місяців. У такому випадку, говорив сенатор, Злучені Держави вмить сталиб краєм з річним доходом на 80 біліонів долярів.

Сенатор очевидно натякував, що уряд президента Рузвелта не є прихильний для великого бизнесу.

ШУКАЮТЬ ВИНОВНИКА ВЕЛИКОЇ ЗАЛІЗНИЧОЇ КАТАСТРОФИ.

РІНО (Невада). — Ріжні урядові бюра занялися шуканням людей, що нарушенням залізничих рейок у провалі Гумболда спричинили минулої суботи величезну катастрофу, наслідком котрої досі померли 24 особи, а 114 інших були ранені.

Покищо арештовано як підозрілих шість осіб.

РУЗВЕЛТ ПЛЯНУЄ ПЕРЕНЕСТИ ДЕНЬ ПОДЯКИ.

ОСТРОВ КАМПОБЕЛО. — Президент Рузвелт заповів, що він задумує перенести День Подяки цього року з 30. листопаду на день 23. листопаду.

Як він сказав у своїй розмові з газетярами, до такого рішення намовляли його від довшого часу дрібні купці. Президент каже, що дата Дня Подяки не має нічого святого. На останній четвер у листопаді звичайно назначувано День Подяки лише від кінця громадянської війни.

Проти пляну Рузвелта виступили бейзболові підприємці.

БАНКИР НЕ ВІРИТЬ У ВІЙНУ В ЕВРОПІ.

НЮ ЙОРК. — Жіль Баш, нюйорський банкир, що вернувся до Америки на кораблі „Нормандї", заявив газетярам, що він не вірить у війну в Европі, бо, мовляв, Гітлер не захоче викликати війну, бо не захоче наражатися на втрату того всього, що він добув. „Він має 80 мілїонів німців у кишені й не захоче ризикувати війною, щоб добути ще 300,000".

ВИСТАВЛЯЮТЬ ЧЕРЕП ДАВНЬОЇ ПОТВОРИ.

КЕЙМБРИДЖ (Месечусетс). — Гарвардський Музей Порівняльної Зоольогії виставив на публичний вид череп найбільшої морської потвори, яка колинебудь жила на землі. Є це череп звірюки, котру вчені назвали плесіозавром, а котра, як вони обчисляють, жили на землі 120 мілїонів літ тому. Звірюка мала коло 60 стіп довжини.

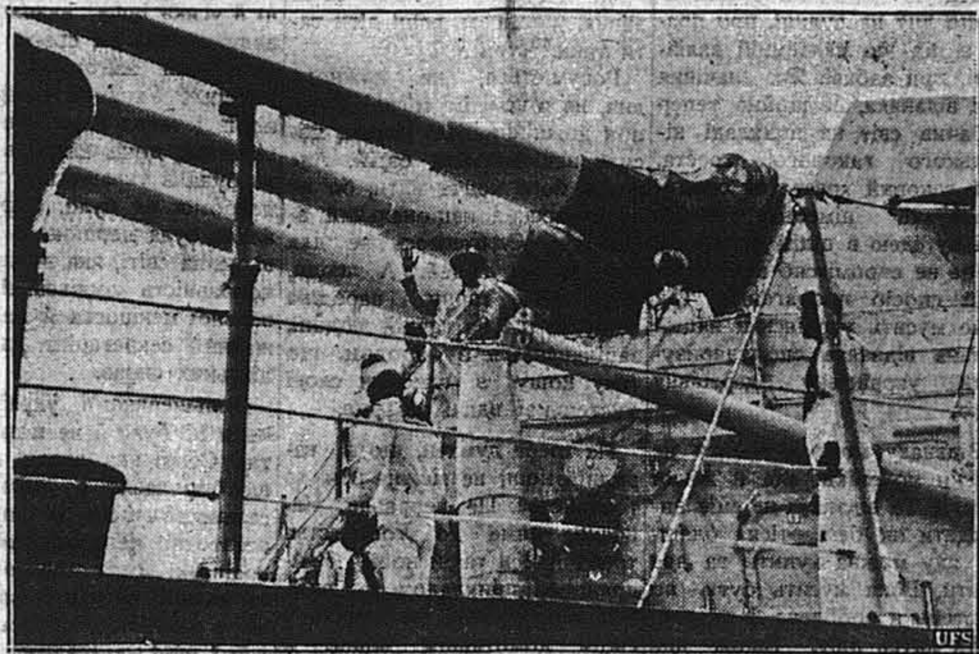
Череп має десять стіп довжини й 3 стопи висоти. З вигляду череп подібний до черепа крокодиля, себто має довгі щоки, насаджені 92 зубами.

Череп знайшов Вилїем Шевил, член музейного штабу, в старинному дні моря в Квінсленді, в Австралії.

СУДДЯ ЗАСУДЖЕНИЙ ЗА НЕБЕЗПЕЧНУ ЇЗДУ.

ГРЕЙВЕНГЕРСТ (Онтаріо). — Алонсо Гинклі, 62-лїтний суддя найвищого суду нюйорського стейту, признався до вини невважної їзди автом. Його поставлено на суд по одному автомобільному випадку. Суддя покарав суддю на сто долярів кари з коштами.

Суддя тепер каже, що він признався до вини тому, щоб не мати судової тяганини, бо він незадовго мусить бути на судовій сесії.

ПРЕЗИДЕНТ НА ВАКАЦІЯХ.

Покінчивши роботу у Вашингтоні, президент виїхав на кружляку „Тоскалуза" з Ню Йорку на подорож здовж північно-східних берегів Америки.

Він відвідав Кампобело Айленд у Ню Бронсвику, де звичайно виїздить на вакації його мати.

На світлині він прощається зо знаймими в порті Ню Йорк.

ОРГАНІЗУЮТЬ ФАШИСТІВСЬКУ ПАРТІЮ В АЛБЕРТІ.

Давид Е. Гартман, що давнїше мешкав у Вестлак, а тепер стало мешкає в Едмонтоні, почав недавно організувати т. зв. „Нешонал Юнїті Парті оф Кенада", фашистівську організацію, на якої чолі стоїть Адріян Арканд. Він видав заклик до 1,000 людей, що „не бояться нічого лиш Бога", щоби приучились до тої партії. Перший мітінг відбувся недавно в салї Інституту ім. М. Грушевського.

Провідним гаслом канадійських фашистів є: „Канада для канадійців!" а головним завданням організації є побороювати комунізм, революцію, інтернаціоналізм, завести контролю над жидами і їх бизнесами і привернути Канаду канадійському народові. Партія наміряє обмежити канадійське громадянство лиш для білої раси.

600,000 КОРПУС „ПОВІТРЯНОЇ ПІХОТИ".

В совєтських військових колах обчисляють, що совєтська армія розпоряджає під теперішню хвилину 600,000 корпусом офіцирів і жовнірів, т. зв. „повітряною піхотою", що може при помочі легкопадів почати самостійні бойові операції в запіллі ворожих армій.

ЛІТАК НА СТО ПАСАЖИРІВ.

Англійський водо-літак „Голден Винд", призначений до трансокеанічної служби, який може вмістити на своїм чердаку 100 пасажирів, відбув перший пробний лет. Пересічна швидкість того літака 300 км. на годину.

НАФТОВІ ДЖЕРЕЛА В КАЛУЩИНІ.

У Свободі Небилівській, калуського пов., на глибині 760 м. натрапили на нафтові джерела.

УБИВСТВО ЗЕМЛЕВЛАСНИКА.

На дорозі між Мартиновом і Довгим, калуського пов., застрілили вночі землевласника з Довгого, М. Ошавського.

СЕНАТОР РАДИТЬ РЕПУБЛИКАНЦЯМ ІМЕНУВАТИ СВОЇМ КАНДИДАТОМ „ЛІБЕРАЛА".

Сенатор Най з Норт Дакоти видав осторогу Републиканській Партії не чутись такою певною своєї перемоги в 1940 році, бо, мовляв, ця перемога можлива лише тоді, коли партія іменує своїм кандидатом на уряд президента Злучених Держав ліберального чоловіка. Він каже, що Републиканська Партія не повинна бути партією, що нічого не робить, або партією, що нищить роботу, яку зробила Демократична Партія.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ЧУЖИХ КОРАБЛІВ.

Моряки, портові робітники й власники озерних кораблів обєдналися з одною метою, щоб запротестувати до уряду в Отаві проти появи норвезьких і інших европейських кораблів на Великих Озерах Онтеріо, які відбирають хліб від тутешніх власників кораблів і моряків.

Европейські торговельні кораблі напливають тут шляхом заливу Св. Лаврентія і славного Веландського каналу та довозять товар канадійським і американським портам, оплачуючи тільки рампові належитості. Від Отави жадається наложення спеціяльного мита за вжиття озер, щоб змусити чужі кораблі вилядовувати в портах приморських, як Монтреал і т. п.

ЕДМОНТОН МАЄ НАЙБІЛЬШИЙ ДОВГ НА ГОЛОВУ НАСЕЛЕННЯ.

Національна Муніципальна Ліга подає до відома, що чистий бондовий довг Едмонтону є найвищий, числячи на голову населення, між 18 канадійськими містами, котрі числять понад 30,000 населення. Цей довг виносить в Едмонтоні $230 на кожного мешканця.

„НОВИЙ ЗЛІН".

До Сараєва приїхав відомий чеський промисловець Іван Батя, що хоче в околицях цього міста вибудувати фабрику взуття й гарбарні. Преса повідомляє, що фабрику назвуть „Новим Зліном".

ВІДЛОМОК СКАЛИ ВБИВ ШАХТЯРА.

Олекса Пучко, мешканець дистрикту Шовл Крік (Канада) недалеко Вестлак, убитий 22-го червня відламком скали в копальні Пайн Крік, три і пів милі на захід від Елерслай. Покійний Пучко числив 51 літ і залишив жінку, сина, дочку, 3 братів і 3 сетри та матір у Галичині.

ЗАМКНЕНИЙ З ДНІ У ВАГОНІ ВМЕР У ШПИТАЛІ.

В келгарському шпиталі вмер 21. червня Іван Остапович, який походив з Вінніпеґу. Келгарська поліція каже, що Остапович, прибувши до Вест Келгарі, пішов спати до вантажного порожного вагона, якого двері хтось опісля замкнув знадвору. У вагоні перебув він 3 дні без їжі й води, аж накінець якісь хлопці, почувши його стукання, увільнили його з замкненого вагону. Коли йому принесено їжу, він відмовився їсти. Опісля вабрано його до шпиталю, де він по кількох годинах умер.

ЗОЛОТО В ЦЕНТРІ МІСТА.

Копаючи підвалини під новий будинок експресової компанії в Джералтон, Онт., робітники знайшли в скалі золоту жилу. Джералтон є осередком золотих піль і ніхто тим не здивувався; однак копальні в самім центрі міста не думають розбудовувати, бо зараз у сусідстві відкритого золота знаходиться банк і готель. За те міщани розходують кожну бриду золотої руди — на памятку й для продажу.

ЛОШАТА-БЛИЗНЯТА.

У 11-лїтньої кобили на фармі Фреда Гилдрета в Коронейшов (Канада) вродилися недавно лошата-близнята. Лошата-близнята, подібно як і телята, є великою рідкістю.

ЗНОВУ ЖЕРТВИ ГРАНАТ.

В селі Щупарцях, пов. Борщів, пастухи знайшли в полі гранату із світової війни. Коли вони її розбили, наступив вибух, від якого згинули 18-лїтний Степан Ренгач і Василь Юсипюк та був легко ранений 12-лїтній Степан Паращин.

ПРИГОТОВЛЯЮТЬ НОВИЙ „МІНХЕН"

ПАРИЖ. — У дипльоматичних колах кружляють вістки, що на останніх нарадах у Зальцбурґу Німеччина й Італія рішили звернутись до папи римського з проханням склакати наради чотирьох потуг, Німеччини, Італії, Англії і Франції, і подібно, як минулого року в справі Чехословаччини, так і тепер у справі спору з Польщею за Данціг полагодити справу мирно. Як довго папа римський не згодився взяти на себе цю місію. Італія і Німеччина рішились не подавати цього пляну до публичного відома.

НАСТРОЇ В БЕРЛІНІ.

БЕРЛІН. — Німецька преса прибрала загадковий тон. Вона справді далі натискає на Польщу в справі Данціґу і заявляє, що ця справа буде небавом рішена на користь Німеччини, але зберігає тайну щодо того, що вона задумує робити в найкоротшому часі, коли Польща не хотілаб мирно уступити. Гітлер приняв у себе на авдієнції головного комісара Ліґи Націй до Данціґу, д-ра Буркгарта, який удається тепер до Лондону, щоби поділитись тим, що сказав Гітлер і предложити його плян розвязки.

НАСТРОЇ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Італійська преса зазначує, що тепер демократичні краї дістали останню нагоду полагодити данціґське питання мирно. Коли вони не скористають із цеї нагоди, то песля цього цілком певно наступить в Европі вибух. А у вибуєі Італія відразу візьме місце по стороні Німеччини.

В АНГЛІЇ НЕДОВІРЯ.

ЛОНДОН.— В Англії є велике недовіря відносно поголосок про мирне полагодження данціґського питання і про підготову до нового Мінхену. Гітлер не задоволиться аж дістане Данціґ. А про це має рішати Польща, говорять в Англії. Коли Польща рішиться воювати, то Англія мусить піти їй на поміч. Тому таке загальне переконання, що коли туди приїде данціґський комісар Буркгард, то його відішлють з пронозиціями до Польщі.

В ПОЛЬЩІ ЗАКОЛОТ.

ВАРШАВА. — Що в дипльоматичних колах щось вариться, видно з того, що в Варшаві відбулися в останніх днях численні наради міністерства закордонних справ з амбасадорами Англії, Франції, Америки, а також телефонічні лінії були завалені покликами з чужими столицями. Є чутки, ро до Варшави в якійсь тайній місії має приїхати мадярський реґент Горті.

СЛОВАКИ ДОМАГАЮТЬСЯ ВІД ПОЛЬЩІ ЗВОРОТУ ЗЕМЛІ.

БРАТИСЛАВА. — Словацьке міністерство пропаганди пустило в рух протипольську пропаганду, домагаючись від Польщі звороту околиці Яворини, яку Польща в минулорічній чехословацькій кризі загарбала. Випадок цей знаменний і він доказує, що словаки переконані, що Польща нині знаходиться в тім самім положенні, в якім знаходилась минулого року Чехословаччина перед своїм розбором.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ВИСТУПИ В СЛОВАЧЧИНІ.

БРАТИСЛАВА. — В жидівській дільниці юрби словаків перевели протижидівську демонстрацію, в якій побивали жидів і штурмували дві жидівські синагоги. Розбито також один жидівський клюб. Поліція мусіла стерегти жидів перед розюшеною юрбою.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ МІРИ В ПРАЗІ.

ПРАГА. — Празька поліція впровадила ті самі протижидівські міри в публичних льокалях, які вже давно впроваджені в Німеччині. В ресторанах, а навіть театрах і кінах, запроваджено окремі сидження для жидів. Жидівські склепи мусять мати напис, що вони жидівські.

В ДАНЦІҐУ АРЕШТОВАНО ДВОХ ПОЛЬСЬКИХ ПОГРАНИЧНИКІВ.

ДАНЦІҐ. — Данціґська поліція арештувала двох польських пограничних сторожів, переладавши їх як вони вносили на територію Данціґу протиданціґські летючки. Польський комісар Ходацкі інтервеніював у справі арешту, але безуспішно.

АНГЛІЙСЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ ВІДМОВИЛИ ПІДВИШКИ.

ЛОНДОН. — Англійські залізниці відмовили домагання англійської залізнодорожної юнії підвишки платні, з найнижчої платні 45 шілінґів тижнево (коло пять долярів) на 50 шілінґів. Юнія надумується, що далі робити.

ПРОТИАНГЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В КИТАЮ.

ШАНГАЙ. — Нагальні протианглійські демонстрації вибухли цей раз у портовім місті Чефу. Юрба обкидала камінням британський консулят.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДЕ ЛЕЖИТЬ УКРАЇНА?

Один з наших читачів присилає нам одно число нюйорського польського щоденника „Нови Свят", у котрому поміщена під таким заголовком передова стаття, на яку читач хотів би знати відповідь. Стаття справді замітна, не стільки з того боку, що тут ведеться протиукраїнську пропаґанду, як з того боку, що тут мимоволі розкривається один важний засіб цієї пропаґанди.

Спираючися на працю польського публіциста Казімержа Скуревіча під заголовком „Територія України в світлі картоґрафії", часопис намагається підсунути своїм читачам, що ідея створення української держави не має реальної основи. Мовляв, до створення держави треба передовсім докладно означених границь краю, що має становити основу існування й розвою держави, а ідеал української самостійної держави не має такої території. Щоб це доказати, газета, йдучи за приміром свого нібито-вченого, наводить, що до половини 16. віку нема на картах Европи України, що там, де нині Україна, там була біла пляма, що означала незаселені й незагосподаровані простори. Далі, що як ця назва явилася, то вона не означала відрубної народности, ні політичної одиниці, але свіжо загосподаровані простори. Сід половини 17. століття, мовляв, назва України набирає значіння на означення краю між Боґом і Дніпром, але у 18. віці зникає з карт внаслідок імперіялістичних тенденцій російської держави. Колиж тепер Україна знову зявилася на політичних картах, то її примінення поширено на „земі червенскей", чи „східної Малопольскі", до котрої назви давніще не примінювано.

Ось це головніші виводи цієї статті. Виводи, справді типичні. Про неозначеність території, що має стати основою держави, заговирити легко, та зловити на неї дасться лише недумаюча людина. Таксамо легко можна би взяти ріжні карти Польщі й, показуючи на ріжні границі, говорити про неозначеність Польщі. Що в ріжних періодах української історії український нарід засягав ріжні простори, це така сама правда, як правдою є, що й кожний інший нарід у світі в ріжних часах засягав ріжні простори. Що були часи, коли на картах не було України, правда, але й були такі часи, коли на картах не було зазначеної Польщі. Що колись український нарід не сягав так далеко, як він сягає нині, це правда, та з цього ще не виходить, що він не повинен мати права до тих територій, котрі він пізніше заняв, як з того, що американський нарід підчас революції не засягав на нинішні західні стейти, не виходить, що він не має до них права. Що Росія старалася через свої імперіялістичні тенденції витирати з карти Україну, це правда, але не вся правда, бо такої самої політики держалася й Польща, і історична і сучасна Польща. І польські аґенти й підсусідки по всьому світі держаться тої самої політики.

Українська державна ідеольоґія спирається на нинішню територію, заняту українським народом, а розтягнення цієї території виразно видно з усіх карт національностей, очевидно, не підшахрованих в інтересах ніякої чужинецької пропаґанди — московської, польської, чи якоїнебудь іншої.

ПРОПАҐАНДА

IV.

11. Пропаґанда відзнакою.

Чи ви носите українську національну відзнаку? Ні! Чому?

Пропаґанда відзнакою має таке саме значіння, як пропаґанда наліпкою та листівкою. Ба ще більше. Бо наліпку чи листівку побачать лише поштові урядовці та листоноші, а національну відзнаку побачать сотні й тисячі чужих людей, із якими ви стикаєтеся що дня на вулиці, при праці, в під- чи надземній залізниці, при забаві. Яке значіння має відзнака, це щойно тепер побачив світ на прикладі німецького гакового хреста. Цей гаковий хрест так спопуляризував німецьку національну ідею в цілім світі, як на це не спромігсяб ніякий інший спосіб пропаґанди. Так саме мусить українська національна відзнака спопуляризувати українську державну ідею.

Відзнаку можуть носити не тільки чоловіки, але й жінки й діти. Та відзнака не сміє виглядати як безвартісна бляшка, яку можна купити за два центи. Вона мусить бути по мистецьки зроблена і справді мати якусь ціну. Також для цього треба підприємчивих українських людей, які орґанізувалиб масовий виріб і поширення відзнак.

12. Пропаґанда прапором.

Чи ви маєте в себе в домівці український національний прапор? Чи маєте його на своїм авті? На своїм човні?

Пропаґанду прапором не треба легковажити. Коли в день американських державних свят поруч із американським прапором над вашим домом маятиме український національний прапор (американські закони цього не забороняють), то це зверне на себе загальну увагу. Так саме зверне на себе увагу, коли в день українських національних чи церковних свят вивісите над своїм домом український національний прапор. Коли не маєте власного дому, то маєте вікна, які можете при кожній слушній нагоді оздобити українськими національними прапорцями.

Але до кожної української домівки в Америці, великої чи малої, багатої чи вбогої, належить український національний прапор.

13. Пропаґанда ношею.

Українці мають не гірші й не менш мальовничі національні строї, як інші народи. Про нашу жіночу ношу й говорити нема чого: наші народні плахти, запаски, очіпки, намиста, дукачі, вишивані сорочки належать до найкращих у цілім світі. Але й наша чоловіча ноша не така вже вбога. Наша чумарка з доброго синього сукна робить чоловіка стрункішим, гарнішим, а вкупі з високими чобітьми, широкими ногавицями та гарною вишиваною сорочкою вона робить із нього козака.

Чи маєте ви, чи має ваша жінка, чи мають ваші діти такий стрій?

Розуміється, не кожного дня, не в кожнім місці й не при кожній нагоді можна носити національний стрій. Але треба його конче мати, бо це не примха, а національний обовязок. Одягаємось не для себе, а для людей. А люди, побачивши гарну народню ношу та ще на гарній людині, зацікавляться й народом, що таку ношу з глибини своєї мистецької вдачі створив.

Не треба думати, що в народній ноші не можна йти до товариства. Це неправда. Навпаки, саме до товариства треба йти в такій ноші. Найкращим прикладом є Ґанді. Він переборщує, бо ходить у своїм домотканім плащі й постолах на босу ногу скрізь і всюди. Але він своїм одягом робить кращу пропаґанду для своєї справи, ніж промовами, відозвами й книгами. А наша народня ноша далеко не така вбога й негарна. Показатись у ній у товаристві не тільки не сором, а справжня честь!

Ще один український приклад. З усіх українських дипльоматів недавніх славних часів (1918—1922) був тільки один, що дав собі пошити український народній одяг. До чужого товариства він засадничо інакше не ходив, як у цім одягу. Інші пани були в смокінґах, фраках та твердих сорочках, а він мав на собі чумарку, високі чоботи, широкі ногавиці, вишивану сорочку. І чужі люди зовсім не дивились на нього як на блазня, а навпаки, шанували його за це. Бо розуміли, що це робиться задля пропаґанди, й казали собі: Ось чоловік, що має відвагу триматися свого й не малпувати інших!

14. Поборювання ворожої пропаґанди.

Обовязком кожного українця є не тільки робити пропаґанду для своєї національної справи, але також поборювати ворожу до України пропаґанду.

Українські визвольні змагання поборюють москалі, поляки, мадяри й румуни. Вони мають до своїх послуг державний апарат, пресу, розголос, фільму. Їм маємо завдячувати, що до українців приліплюється ярлик то погромщиків, то большевиків, то германофілів. Це нам шкодить у світі, й проти цього треба всіми засобами боротись.

Але як?

Кожен мусить у своїм середовищі ширити **правду** про український визвольний рух. Погроми в Україні робили в роках 1919—20 не українці, а москалі: денікінці, добровольці й усяка інша наволоч. Це вони писали на своїх прапорах: „Бей жідов — спасай Россію". Українці таких прапорів і таких гасел не мали. Навпаки, доки влада в Україні була в українських руках, погромів не було. Українська влада була першою й останньою на світі, яка визнала рівноправність жидівської національної меншости й мала державний секретаріят для жидівських справ.

Большевиками українці ніколи не були й не можуть бути. Советська влада найдовше боролася з українським селянством і ще до нині його остаточно не приборкала. Українські села обстрілювано гарматнім вогнем і зрівнювано з землею. Українських селян і нині переселюють десятками тисяч на північ, бо советська влада бачить у них своїх непримирних ворогів. А не можуть українці бути большевиками, бо комунізм не відповідає нашій національній вдачі. „Гуртове — чортове", каже наш селянин, і цього переконання ніякою гарматою з нього не вибити.

Німецькі запроданці... Треба розказати чужим людям, як українські селяни при кінці 1918-го року гнали німців з України. Та коли Україна має вибирати між поляками, московськими большевиками та німцями, то на чию сторону вона мусить прихилитись? Німець для українця такий самий чужинець, як француз, анґлієць, американець чи японець. Українці нічиєї помочі не вирікаються й беруть союзників там, де їх знаходять. Те саме роблять усі інші народи, то чомуж українці мають бути винятком?

Ми самі це все добре знаємо, але треба, щоб це знали й інші й щоб чужа пропаґанда не могла баламутити світ брехнями про наш визвольний рух і наші визвольні змагання.

15. Закінчення.

Ми тут лише намітили головні точки завдань і способів української пропаґанди, як її може й повинен робити кожен поодинокий українець в Америці. Певно знайдеться й багато інших завдань і способів, більших і менщих, тяжчих і лекших, але ясно одне: **пасивна** праця для визволення України не вистачає — кожен на своїй стійці мусить робити й **активну** працю. Кожен українець мусить уважати себе **активним вояком**, але бойове завдання він мусить собі дати **сам**, доки нема загально узнаного національного проводу. Одним із таких завдань є пропаґанда, й кожен мусить свідомо, невпинно й завзято до неї запрягтись.

М. Сивошапка.

УКРАЇНА В МІЖНАРОДНІЙ КОНЮНКТУРІ

Живемо в часах великої переоцінки всієї підстави суспільного ладу, в часах революції, якої оформлення не можемо собі ще сьогодні ясно зясувати, як теж не можемо означити часу, коли ця революція бодай у її гострих революційних формах скінчиться. З цієї тези ми повинні зробити відповідні висновки і то такі, щоб з того великого змагання людства український нарід вийшов не ослаблений, а скріплений та увійшов у велику родину обновлених народів.

Коли приглянемося ближче до нинішньої ситуації, то мусимо ствердити, що тепер нема доброї конюнктури для корисної для нас розвязки української справи. Гітлер, який у перших своїх задумах носився з великим пляном розбити Росію і завдяки утвореній новій великій Україні хотів промостити шлях до життевого простору Німеччини через Київ, Баґдад аж до Індії, побачив що сили Німеччини бодай тепер заслабі, щоб почати переводити цей плян. До цього треба, щоб Німеччина мала забезпечені плечі від заходу.

Ще в Мінхені могло здаватися, що західні демократії в імя свого власного інтересу не встрявагимуть у війну, погодяться на гасла Гітлера самовизначення та зединення народів і дадуть йому вільну руку на Сході, а це тимбільше, що самі гасла були демократичні і за ними стояла велика частина анґлійської та французької громадянської опінії. Та Гітлер зробив невибачну помилку. Він узяв під свій протекторат, у дійсності окупував, два вільні народи: чехів і словаків, а прикарпатських українців продав передвоєнному окупантові, Мадярщині. З ідейного представника він став в очах цілої демократії звичайним насильником і опінія цілого демократичного світу звернулася проти нього. Нині Гітлер окружений майже з усіх сторін і мусить всі свої зусилля спрямувати на те, щоб розбити той обруч і бодай покищо не може думати про розчленування СССР; навпаки — він старається зєднати для себе щонайменше його невтральність, щоб оминути долі Вільгельма II. У такій ситуації не може бути бесіди про визвольну допомогу Україні, бо це мусілоб опонукати СССР до безпосередньої акції проти Німеччини.

У Польщі колишні також великі задуми маршала Пілсудського розбити Росію, створити Велику Україну і так позбутись на довгі роки відвічного східнього ворога не знайшли відповідного ґрунту. Молода польська держава мала забагато турбот з будівництвом власного ладу, була ще заслаба, щоб на власну руку рискувати таку акцію з такою великою державою, як СССР, а західні держави, ситі перемогами, не дбали про ніщо більше, як тільки про те, щоб зберегти „статус кво" версайського, для них тоді такогс корисного миру. В СССР була деякий час надія, що українська стихія розростеться до тої міри, що зможе власними силами здобути собі політичну незалежність і в тяжкій боротьбі сама здійснить облудне російське конституційне право „вплоть до отділенія". Ленін, а зпочатку і Сталін, носилися з широкими плянами поширити большевицьку революцію на ввесь світ, а щоб той світ не відстрашувати давнім імперіялізмом, мусіли піти назустріч своїм поневоленим народам і дати їм деякі вольності. Український нарід, маючи у свіжій памяті свої недавні визвольні державницькі змагання і віруючи у свободолюбні гасла большевизму, почав з цілим розмахом будувати свою державу в федеративному звязку з Росією. За короткий час він осягає майже неймовірні успіхи на полі культурнім, засновує майже в кожному селі українські народні та в кожному місті середні школи, творить свої університети, свою Академію Наук, а наука, література і мистецтво дійшли там до великого розвитку. Рівночасно повстає українська територіяльна армія з усіма технічними засобами, а чорноморська фльота майже вся в українських руках.

Та провідники большевизму побачили скоро, що їх надії на всесвітню революцію не сповнились, а поневолені народи погрожують, що зовсім відірвуть себе від Московщини. Прапор інтернаціоналу москалі зміняють на російський націоналістичний та страшним терором давлять усі відосередні змагання чужих народів. Українського національного руху вони, правда, здавити не можуть, він не тільки живе, але з кожним днем саме під впливом терору кріпшає, та всеж український нарід сам заслабий, щоб міг виступити проти мілітарної сили Росії. Він мусить ждати або на інтервенції з Заходу, або на другу, вже правдиву революцію в самому СССР.

При всій цій деконюнктурі в українськім народі нема зневіри. Правда, багато людей вірили, не беручи під увагу того великого ходу революції, що приходить уже для нас рішальний мент, що створення Прикарпатської України означає також відродження української нації. Та люди тверезіші бачили, що Прикарпатська Україна — це тільки незначний епізод у ходах Гітлера для тим лекшого знищення чеської держави і розуміли, що відродження нації може прийти з центрів, а не з окраїн.

Хоч після окупації Карпатської України настала в деяких колах нашого громадянства депресія, то всеж цілість народу, головнож селянські маси відчувають і розуміють, що стан розкладу не може довго тревати. Ми всі відчуваємо, що ввесь світ, коли хоче оминути повної заглади і то не тільки цивілізації, а самого існування, мусить до кореня змінити форми співжиття народів. Зріст техніки і зазублення інтересів поодиноких держав прибрали такі форми, що народи скоріше чи пізніше мусітимуть шукати інших форм співжиття, як теперішні. Вже нині літаки — а за кількадесять років це буде певно єдиний засіб льокомоції для людей — можуть осягнути кількасот кільометрів на годину; а коли люди опанують цілковито стратосферу, то скорість літаків ще значно збільшиться. Земля показується дуже малою планетою, щоб її краяти сотнею кордонів. Продукція сирівців та фабрикатів і їх виміна прибрали такі форми, що захитання господарської рівноваги в одній трохи більшій державі потрясає і всі інші держави. Автаркія, якою держави хочуть унезалежнитися економічно від інших держав, є тільки палїятивом у нинішніх ворожих між державами відносинах і приносить зубожіння всім державам. Через те всі мусять неминуче старатися згаліднити ту екслюзивність, у якій замкнулись народи у своїх державних кордонах.

Які форми і не прибралаб нова структура життя народів, то ми мусимо старатися, щоб у новому будівництві мати співрішальний голос з іншими народами. Та щоб мати той співрішальний голос, щоб не потонути в тій великій різні, яка попередить краще майбутнє народів, ми не сміємо бути пасивними глядачами, ми мусимо бути активними співтворцями та співучасниками нового життя. У нас є до того воля, завзяття і віра, що теперішній стан утриматись не може. Ніодному народові ми не уступаємо в патріотизмі й охоті до жертв для добра нації. Мусимо тільки докладно обдумати засоби, як у цих бурхливих часах зберегти націю перед великими катастрофами і довести її морально та фізично здоровою до закінчення всесвітньої революції. — („Діло").

Д-р Дмитро Левицький.

З БОЇВ ЗА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

(9)

Зізнання з 4. квітня ц. р. про подію розстрілу чеськими жандармами учеників Торговельної академії з Сваляви в селі Мірча, округи Велико-Березнянської.

Торговельна академія зо Сваляви вирушила в 12-тій годині дня 15. березня 1939-го року пішки на Перечин орґанізованим походом зо своїми професорами. Деякі ученики мали з собою для охорони за дозволом властей старі, невійськові рушниці. Ціль академії була евакуація на Словаччину, бо мадярське військо вже наступало на Сваляву. Пізно вечором дійшла академія до Перечина, де переночувала. В 5-тій год. ранком академія в Перечині зібралася до дальшого походу в напрямі Малий Березний-Стакчин і тут академія дійшла по 10-тій год. 16-го березня в село Мірчу.

По дорозі в Дубриничах частину учеників Торг. Акад. задержала коло стації Січова Команда з Перечина і заявила, що хлопцям роздадуть зброю, яку мають на стації і яка має так, чи сяк залишитися мадярам, а навіть один жандарм української народности з жандармської станиці в Дубриничах сам накликував до роздачі тої зброї, якої академія потребувала для охорони.

Цілий похід академії в той час був на переді, де були й два вози з клунками, а взаді, власне через зупинку по зброю, в Дубриничах залишилося біля 30 хлопців; а й ті орґанізовано замикали цілий похід за селом Мірча і вирівнювалися з останнім возом, який віз куфри і на якому сиділи пані Горбачевська Л., пані К. Трухла і візник-жид, а біля воза йшли: проф. Санківський, Василь Сидорик, Василь Лівак, Вас. Трухлий, Мих. Симинець. Той віз був останній з походу, який був напереді. Ця ґрупа хлопців, біля 30, з котрих деякі на стації в Дубриничах дістали зброю від Січової Команди, йшла, співаючи, в найбільшому порядку по дорозі.

В Мірчі відділилася ґрупа 5 академістів від тих 30-тьох, щоб у знайомого в хаті поснідати. За хвилину, коли вони вийшли, вже поснідавши наскочило на них 9—10 чеських жандармів з приготованими до вистрілу крісами, закомандували руки вгору і накинулися з бійкою на хлопців, побиваючи їх кольбами і цівками, причім гнали їх по віддані зброї наперед. Та по хвилині вони зупинили їх і почали до них стріляти. Тяжко поранили стрілами: Івана Мордованця, простріливши йому праву руку, і Юрка Шелембу, поранивши кулею на чолі над лівим оком. В тім часі до решти з 30-ох академістів зо згаданого останнього воза надїхала зо сторони Перечина по залізній дорозі моторка, зложена з двох возів, повна жандармів, якими командував жандармський штабний капітан Плодек із Сваляви. В тих місцях залізна дорога зближається до гостинця і в тій хвилині, як моторка минала нашу ґрупу, почали жандарми без ніякого попередження громадно обстрілювати цілу ґрупу разом з возами з військових крісів, з автоматичних пістолів і легкого скоровтріла, причім жандарми присіли в моторці, що майже їх не було видно, лиш деякі відзнаки і цівки зброї. Стріляли з вікон, які були спущені, і з відчинених дверей.

Між хлопцями настала метушня і впали перші ранені.

Тут по хвилині моторка стала, показались жандарми, які почали кричати, щоб Січовики піднесли руки вгору і відкидали зброю, але рівночасно багато з жандармів обстрілювали ґрупу безперервно, а наші хлопці рятувались так, що багато поскакали в рови і там прилягли.

Тоді аж висипалося з моторки коло 35 жандармів, а в тій хвилині й надходили по дорозі ті, які напали на першу ґрупу 5 Січовиків. По перших стрілах по дорозі впали поранені: Іван Ґоґа, який вів похід, і якого вже лежачого і тяжко пораненого знову пострілив один з жандармів, здається сам штабний капітан Плодек з автоматичної пістолі.

(Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БЕЗСМЕРТНИЙ ДУХ УКРАЇНСЬКОГО СЛОВА.

Українське слово було в Україні за наших князів Володимира Великого, Ярослава Мудрого, Романа й Данила; було і за наших гетьманів: Хмельницького, Дорошенка й інших. Було воно, як право наше, як закон нашого розвою, як сила наша — нашої державної волі і свободи. А не стало його, коли вороги взяли нашу волю і свободу, нашу державність. Забрали слово правди, слово державного закону України московські царі. Убили його і світові проголосили: „Його нема!" — Цей нарід уже ніколи не довідається, хто він. Навіки нашим рабом буде. Нема його слова. Та в своїй зарозумілості не знали, що дух родить слово. А духа — не вбєш! Нема йому смерти. Він безсмертний. І дух нашого народу, що по степах України блукав, у селянську хату ввійшов, в хату панщинників і тіло прибрав: вродився цей, що знов Україні слово велике дав — Тарас Шевченко. Від його уродин минуло 125 років.

Молодість його була тяжка. Щербата доля селянина панщинника дался йому добре в знаки. Писав він про ті часи:

„Поглянув я на ягнята,
Не мої ягнята,
Обернувся я на хати,
Нема в мене хати.
Не дав мені Бог нічого!
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози.

Та Бог змилувався і дав йому полекшу: люди помогли! З панщинної неволі викупили, в школу вищу післали. Та, діждавшися кращої долі, будучи у вищім світі, не вирікся свого народу, не проміняв його за чужий, „панський".

Ось тут найбільша твердь його характеру та сердешної любови до гнобленого народу України. Чуючи спомини тихі і боязливі про вільності козацькі, про гетьманів, про волю України, про козаків, гайдамаків; чуючи це від діда, з чужих книг вичитавши. На свої очі недолю панщинників бачачи, він на оборону свого народу виповів святу війну московським царям та їх посіпакам, кинув революційним словом так сильно, як ще ніхто перед ним.

На адресу катів він сказав: „Це той Первий, що розпинав нашу Україну, а Вторая доконала вдову сиротину. Кати, кати, людоїди!" Так Шевченко пригадав тиранію московських царів Петра І. і Катерини ІІ. А нарід візвав до боротьби:

„Борітеся, поборете:
Вам Бог помагає;
За вас сила, за вас воля
І правда святая!"

Ці слова вогненні, вірші прекрасні поширились. Україну збудили, в них нарід себе побачив: минулість свою, тепершість. Але так, як нарід їх щиро приняв, так люто на них відізвалися кати, бо їх налякалися. „Україна заговорила". Повстав між ними страх. Шевченка арештували, на Сибір вивезли, та вже вдруге українського слова заборонити не могли. Не могли його скрити перед народом. Його приняли міліони, котрі ним, як щоденним хлібом, жили. Воно стало сильніше за силу царів та їх посіпак, воно росло, а царі і їх посіпаки мусіли уступати.

Шевченка помилували. Та вже був хорий і помер у Петербурзі 10. березня 1861 року, проживши 47 літ. Тіло його перевезено в Україну і поховано на Чернечій Горі коло Канева. Здійснили діти бажання Батька. Поховали його там, де він хотів. „На могилі високій, серед степу широкого в Україні милій".

Та перемога Шевченка ще не повна. Шевченко хотів вільної української держави, щоб у своїй хаті була своя правда і сила і воля. Та її ще нема. Червоні кати на ній! Кров тече ріками, як косами косять окупанти український нарід. Як Шевченка колись, так і їх тепер засилають на Сибір, у тюрми. А голодом чи не вимирали їх 6,000,000?

А хтож за Україну, за право нашого народу стане? Хто стане за його волю й свободу?

Ми, націоналісти, що ворогам себе не продали. Ми, що правду Шевченкову полюбили, то й з Шевченковим словом у бій мусимо йти".

Михайло Шмігельський.

КАТЕРИНА МАСЛЯК
"MISS UKRAINE"
на „Лемківськім Дні" 18-го червня 1939 в Дітройті, Міш.

Лемківський День відбувся при здвизі народу успішно. Приходу було $1,504.37. З грошей цих вислано: На оборону Лемківщини $100; на часопис „Лемківський Дзвін" $50; на парохіяльну школу в Дітройті $100; в касі готівки $348.50.

АЛЬБАНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Відсталість альбанців під культурним оглядом не можна вважати доказом їх рівнодушности до інших народів і неспосібністю до культурної праці. Альбанці невеличкий нарід, тому не могли ставити спротиву завойовницьким державам, лише або ставали їх невільниками або без упину проти них боролися як гайдуки (опришки). Сила, з якою вони три тисячі літ боролися проти чужини і зберегли свою назву та звичаї, є доказом їх життєвої сили.

Здібність альбанців до культурної праці найкраще пізнати з розвитку їх літератури, бо для створення літератури було найменше відповідних нагод. До 5-то століття альбанці не мали для своєї мови письма, а щойно тоді Меспор Масдат і опрацював азбуку, яка довго не вдержалася, бо не була повна та легка. Збереглося кілька писаних пам'яток із тих часів і вони є властне початком альбанської літератури. Це були уривки церковних книг і законів церковних та світських. Зберігся й уривок елегії про смерть володаря Тегерваттігера. Тим найстаршим письмом уже ніхто не послугувався, бо настали в Альбанії такі часи, що годі було й думати про писання. Писані спогади, які відносяться до Альбанії, або їх писали самі альбанці, в більшості є у чужих мовах (латинській, грецькій, італійській), латинським і грецьким письмом або кирилицею.

Найстарша альбанська друкована книжка це „Альбансько - епірський словар" (1635 року), який уложив і видав Франц Блянко. В альбанській і італійській мові видав Петро Богдан (якого турки виселили у Дубровник) книжку про „Про непомильну християнську віру" в 1691 році. Францішканець Франц Де Лекка видав в італійській мові грамтику альбанської мови в 1716 році. Це була перша спроба дати чужинцям наукову працю про альбанську мову і зацікавити нею чужинних учених.

Першу книжку, в цілості написану в альбанській мові, видав 1762 р. Юлій Варібова під назвою "Ghiella e S. Mariis".

Тоді вже взяла верх думка, що треба вживати альбанської мови, одначе треба було її оформити.

Початок новітньої альбанської літератури вяжеться із зростом національної свідомости. Перші більші альбанські письменники це рівночасно перші культурні борці за незалежність Альбанії. Між ними визначаються передовсім Єроним де Рада, Пашко Васа-паша, Наїм Фрашері, Заф Скіро і Джердж Фішта. Твори тих письменників причинилися багато до пробудження національної свідомости й скріплення віри у визволення шляхом племінної єдности й однодушного відпору всякої чужини.

Єроним де Рада найбільший альбанський письменник (народився 1814 р., помер 1903 р.). Літературну працю почав від збирання альбанських народних пісень. Жив у часах, коли романтизм в Европі вже був на вимерті і коли в літературі став брати верх реалізм, усеж Де Рада до смерти остався романтиком і в альбанській кольонії в Італії, в якій увесь час жив, старався будити любов до рідного краю і бажання повороту до старого домашнього вогнища. Своїми численними поезіями і піснями вмів у душах вигнанців ожививити тугу за батьківщиною, за колишніми щасливими днями, коли Альбанія була вільна. Довгий час видавав часопис „Фіямура Арберіт" („Прапор Альбанії") і в ньому доказував, що Альбанія має право бути самостійною державою. Часопис виходив від 1883—1887 року. Де Рада написав багато книжок, а всі визначаються всіми прикметами романтичних епічних пісень тих часів.

В альбанській кольонії в Італії визначилися ще Зеф Скіро (1856—1927) і Йосип Серембе. Перший відомий як пропагатор ідеї національного визволення і зєдинення. Він заслужився дуже серед своїх земляків у південній Італії, бо будив серед них національну свідомість і любов до рідного краю. Серембе дуже багато подорожував по Італії, Франції й Америці, знав багато чужих мов, а писав альбанською і італійською. Головний його твір „Поезіє італіяне е канті оріджінаlі традоті даль альбанезе" (Італійські поезії, її оригінальні пісні, перекладені альбанською мовою).

Великі заслуги здобув проповідуванням боротьби проти турків письменник Наїм Фрашері (1864—1900), що довгий час жив у Царгороді. Свої твори друкував у Букарешті, а відси потайки висилали і поширювали в Альбанії. Як епічний і ліричний поет, Фрашері скоро здобув велику популярність. Його називають альбанським народним співцем. В „Гісторія е Скендербеut" сильними віршами описує геройську боротьбу проти турків найславнішого народнього героя Юрія Скендербега. Фрашеріеві ліричні поезії „Весняні цвіти" довго будуть уважати в альбанській літературі справжніми перлинами.

Святе Письмо Старого і Нового Завіту видав у перекладі альбанською мовою священик Пашко Баббі, а Гаспер Бенуші в Букарешті 1890 р. видав „Початкову граматику альбанської мови". Завдяки тим книжкам вони стали піонірами альбанської науки.

Леонардо де Мартіно видав свої вибрані поезії альбанською мовою в книжці „Ль Арпа д'ун італьо-альбанезе" (Венеція 1881 р.), саме тоді, коли в Альбанії повстала Ліга для визволення і коли саме став був творитися націоналістичний рух, який змагав до того, щоб доказати світові, що й альбанці мають свою мову, письменність і культуру та бажають мати незалежну державу.

Для освіти і літератури Альбанії найбільше причинився францішканський чин. Цілих 75 літ (від 1850) францішкани були одинокі місіонарі в Альбанії, а їх праці підпомагала Австрія й Італія, самособою задля своїх політичних цілей. Одначе францішкани менше займалися політикою, а більше освітою народу і будженням національної свідомости. Найбільший францішканський поет (що ще живе) це о. Джердж Фішта. Він живе у Скутарі. Народився у Задрімі (північна Альбанія) 1871 р., а всі свої поезії писав діялектом Гега, тому дехто вважав Фішту регіональним поетом. Найпопулярнішим його твором є „Лягута е Малеі" (Верховинська Скрипка). Поезії „Мрізі і Занавет" („Русалки на випочинку") мають релігійний характер, а „Одній весняній цвітці" це інтимна поетова сповідь. Фішта переклав альбанською мовою твори Манцонія. Треба ще згадати більший поетичний твір Фішти „Піка Ваезет" (Каплини роси). Альбанці без огляду на віроісповідання та племя вважають Фішту найбільшим своїм поетом, гордяться його творами і не можуть уявити собі освіченої людини, що не знайаб його творів.

Із молодших альбанських письменників треба згадати: Люіджі Гуракучі, Якова Гаспара, Йосипа Юбоні, Андрія Міедія, Пашка Юкі, д-ра Пекучезія, Антона Нікаі, Франца Росі да Монфальто й Антона Занонія. Найталановитіший із молодих письменників Лергуш Порадеці (народився 1899), що відзначався своїми поетичними і фільософічними творами. Із сучасних прозоїних письменників і істориків на першому місці треба поставити відомого політика і православного епископа Фан Нолі (народився 1880), що тепер постійно живе в Америці, як політичний емігрант. Його головний твір „Історія Скендербега"), завдяки якій він в Альбанії найбільш читаний письменник. Переклав альбанською мовою Сервантеса, Шекспіра, Ібсена, Едгара По. Завдяки цим і іншим його перекладам альбанці зазнайомилися з найкращими творами світової літератури і виявилося, що альбанською мовою можна перекладати всі твори світової слави, бо ця мова доволі багата, щоб висловити їх думки й ідеї. Великі заслуги для альбанської літератури приніс своїми перекладами з російської мови Таяр Заваляні. Він переклав майже всі важніші твори Толстого, Чехова, Горкого.

За останніх десять літ студіювало у заграниці багато альбанських студентів, а деякі з них визначились і в літературі.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

КЛІВЛЕНД, О.

В справі відкриття Культурного Городу.

Українські Злучені Організації в травні ц. р. проголосили, що відкриття Українського Культурного Городу в Клівленді відбудеться 2-го липня ц. р. А потім проголошено, що з огляду на те, що город не викінчений, відкриття відбудеться 3-го вересня ц. р. Одначе й тут зайшла непередбачена поважна перешкода, бо робітники В. П. А., а спеціяльно мулярі, вийшли на страйк і через те робота, хоч уже тепер у повнім ході, не буде викінчена до 3-го вересня ц. р.

Тому то Українські Злучені Організації постановили на своїм засіданні 2-го серпня ц. р. стриматися з відкриттям Городу аж до весни 1940. Бюсти **Володимира Великого, Тараса Шевченка й Івана Франка** тимчасово є переховані в Українськім Народнім Домі.

Про нову дату відкриття проголосимо в свойому часі і маємо надію, що всі українці й українки з Клівленду й околиць та з подальших сторін візьмуть чисельну участь у святі.

За уряд Українських Злучених Організацій в Клівленді О.:

О. Е. М. Малицький, предс.;
Т. Грицей, заст. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Український похоронник Салович.

Першим українцем, що дістав „лайсенс" бальсаматора й похоронника в стейті Мішіґен, був Юрій Салович. Як він дійшов до цього, є замітним для завзяття, практичного змислу й неподатливости вдачі цього українця.

Його батько був відомий в Дітройті здавна. Відзначався він немало при будівлі першої української церкви. Коли він помер, Юрій Салович мав усього десять літ. Крім нього мати мала ще пятеро дітей, між ними (крім Юрія) три хлопці. Всі хлопці власними силами добилися професійного становища. Микола став адвокатом, Іван лікарем, Андрій бровкером, а Юрій похоронником.

З них усіх Юрій найбільше цікавиться українськими справами.

Юрій Салович родився в Вилкс-Бері Па., в 1902. році. Похоронні курси брав він у колегії Воршема в Шікаґо. Він усе займався живо публичними справами, що зміряють до поправи громадянського життя. Він є членом багатьох українських організацій. Він складає правильні жертви на ріжні українські цілі.

Його жінка, з роду Сузанна Федоршак, є дочкою Матвія Федоршака, діяльного колись члена У. Н. Союзу, що помер у 1918. році. Пані Салович ходила до Пітсбурської Академії й до університету Дюкесета, та має „лайсенс" похоронного помічника. Вона живо займається публичними справами, належить до ріжних товариських, харитативних і політичних організацій, американських і українських, та є правильною жертводавкою при всяких публичних нагодах.

ЛЕГЕНДИ ПРО ОДНО ОЗЕРО.

Совєтський уряд видав доручення, щоб заопікуватись озером Тургояк, що знаходиться у давній оренбурській області, теперішній челябінській, коло Міяської станиці. Оце озеро славне тим, що коліри води в ньому раз-у-раз міняються. За той самий день Тургояк буває темноблакитний, то зелений як смараґд, то вишневочервоний. З ним звязали башкірці багато переказів. Сама його назва складена із трьох башкірських слів, які означають „Зупинись, моя ного!" Мешканці недалеких місць того озера Злотоуста й Челябінська шанують його як чудесне. Таксамо татари почитають його за ріжні чуда. На дні озера спочиває багато уральських самоцвітів. Саме вони пояснюють, чому в соняшні дні, коли вода прозірчаста, вона так грає ріжними колірами. Люди оповідають багато легенд про бочки з золотом, що лежать на дні Тургояка, буцімто заховані там за часів Пугачова. Совєтська влада робить навіть спроби розшуків отих скарбів, але тепер урядово заборонено робити там розкопи. Зате етнографи списують ріжні перекази та легенди довкола нього.

Фільософ

Що мене може стрінути: або я скоріше умру, то піду до неба, або моя стара скоріше умре, то я буду тут мати тоді небо.

„АДМІРАЛ" ЗДАВСЯ.

Тоні Корнеро, „адмірал" корабля гри „Рекс", що стоїть на морю недалеко від міста Санта Моніка, піддався без опору Джорджові Контресові, представникові шерифа, як цей зажадав здачі корабля урядові, котрий хоче знищити шулерство на кораблях.

ЩО ОЗНАЧАЄ ДЕМОКРАТІЯ

Написав: Алф М. Лендон.

(Завага: Перед кандидатурою на президента Злучених Держав з Републиканської Партії в 1934 Лендон був дві каденції губернатором стейту Кензас. Він є признаним лідером Републиканської Партії. Лендонова стаття це сема з черги статтей про демократію, які пишуть для Чужомовного Інформаційного Бюра визначні роджені тут і за кордоном американці. За висловлені в статтях думки відповідають лише самі автори).

Більш як триста літ тому до Америки заїхали перші „чужинці", щоб тут поселитись. Тубильцями в той час були дикі індіяни. Новоприбулі люди шукали місця, де вони моглиб мати релігійну свободу, яку в старім краю їм було заборонено. Вони так цінили релігійну свободу, що не вагалися навіть життя тратити, перепливаючи бурхливий Атлантик у маленьких деревляних кораблях. Морська подорож часами тривала більш як три місяці.

Перші іміґранти з европейських країв переживали страшний терор. Вони мусіли боротися за існування в дикій незаселеній країні, в якій було повно диких звірів і непевних індіянських племен. Треба було шукати захисту від звірів і від зимна; шити одежу й здобувати поживу та боротися з всякого роду хворобами. Та перші переселенці терпеливо й мужно зносили невигоди й недостачі; не подалися, бо знайшли ту свободу, якої шукали.

З історії знаємо, що кольонізаційне життя йшло вперед. З маленького числа "чужинців" виросла ґрупа успішних кольоній. Згодом вістка про кольоніяльні багатства дійшла до Европи і через море простягнулася рука деспота, що з захланністю домагався великих податків від кольоністів, не даючи їм права представництва накладати податки. Тоді американські кольоністи зрозуміли, що їм іще раз буде треба дорого за свободу платити, але цим разом за повну. Вони почали революцію і виграли її.

Тяжко здобуту незалежність треба було вдержати. Треба було завести право й вдержати порядок та створити з окремих стейтів одну націю. І все те зроблено. Виконано добре і мудро. Конституцію написано з таким далекозором, що вона й нині без змін служить як найвище право нашого краю.

Як тринацять тодішніх стейтів ратифікували конституцію, то до неї негайно зроблено і дано під голосування перших десять поправок, які називаються "Бил оф Райтс" Їх очевидно принято й вони стали частиною конституції. Вони дають і гарантують усім громадянам Злучених Держав отакі основні права: громадянську рівність, рівноправність і право голосувати; свободу віри, свободу слова і преси; свободу зібрань; право на заключування договорів і бути власником недвижимого майна; право домагатися суду присяжних і охорони перед тим, щоб людину не обвинувачати вдруге, як перший суд звільнить її; охорону перед трусом без судового дозволу; забороняють конфіскату майна без леґального процесу; охороняють людину перед тим, що не мусить проти себе свідчити і забороняють когонебудь арештувати за незнану провину

Всі поступові рухи, всі зміни в справах, що торкаються цілого народу, підлягають його контролі. В демократичній державі не можна згори накидати ніякого закону; це роблять громадяни через своїх представників. Дух нашої конституції боронить прав кожної одиниці як громадянина вільної, самоуправляючої нації, бо, як сказав Абрагам Линколн, „наш уряд складається з народу, вибраний народом для народу".

Функції нашого уряду розділені на три відділи: законодатний, виконний і судівництва. Кожний з них має певні обовязки до виконування. Вони діють цілком незалежно від себе, але окремо жаден з них не є всесильний. Виконний і законодатний відділ часто працюють спільно, але їх завще контролює відділ судівництва. Воно добре, що так є, бо державна адміністрація складається з людей, але люди можуть помилятися, а часами і навмисно. Тому дуже розумно зробили наші предки, що завели систему контролі державних функцій.

Конституція дала нам демократичну форму правління, дала свободу, але щоб ми могли з неї користати, то на громадян Злучених Держав спадає обовязок її пильнувати. Ми мусимо вважати і, завваживши, публично виявляти небезпеку, яка грозить з пропаґанди чужинецьких аґентів, які фальшиво висмівають і підривають віру в демократію.

Памятаймо, що демократія дає нам певні користі. Старайтеся задержати цю репрезентаційну форму правління, яку оставили нам наші попередники. Вони не даром воювали за неї. Воля і свобода діяння мали для них конкретне значіння, бо принесли їм негайну користь. Борімся так, щоб здобута батьками свобода не втратила свого практичного значіння; продовжуймо її. Всі, охочі до праці, повинні знайти роботу й одержувати відповідну плату. Щоб свобода не втратила свого практичного значіння, то люди повинні мати відповідні години праці, чи на відпочинок і розривку, та щоб не боялися, що з ними станеться на старі літа. На основі нашої конституції вони мають право набувати на свою власність маєток і займатись підприємством. Дрібний бизнесмен і власники малих фабрик повинні мати запоруку, що їх не буде переслідувати ні сильний конкурент ні уряд. Громадяни такої демократичної країни, як наша, повинні користати з того, що їм дає демократична форма правління. На сторожі всіх громадянських прав стоїть спис законів, „Бил оф Райс", що є частиною нашої конституції.

ЗГИНУВ У ВИПАДКУ.

Джеймс Роджерс, визначний американський економіст, професор Єйльського університету, згинув підчас повітряної катастрофи в Ріо де Жанейро, столиці Бразилії.

ДАНИНА АНДОРИ.

Найменша европейська держава Андора платить іще з часів Людовика Благочинного щорічну данину двом своїм зверхникам: президентові французької республики, як найвищому опікунові, і епископові урґельському. Кожний із них дістає річно по 1,000 франків. Церемонія передачі грошей відбувається звичайно на початку літа, коли в Андорі розтануть сніги, себто на їх весну і провал Енваліра, який відділяє Андору від Франції, прочищується. Тоді три андорські синдики приїжджають до французького міста Перпініян, де на руки місцевого бурмістра передають данину для президента Франції і беруть участь у святковому обіді.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

RAMEY, PA. The newly organized Taras Shevchenko Society, Branch No. 433 of the U. N. A., will have its first meeting on Sunday, August 20, right after Mass. — N. Shyk, Secr.

BETHLEHEM, PA. Branch No. 288, St. Dymitri Lodge, is going to hold a regular meeting on Sunday, August 20, at 1 oclock in the Ukrainian Hall, 235 Carbon St. Members kindly attend. — Andrew Danyluk, Sec., 318 Carbon St., Bethlehem, Pa.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдність, від. 163., відбудуться в пятницю, 18. серпня, в Клюбі Горожан, 847 Н. Френклин ул. Початок у годині 8. ввечір. — Уряд.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в пятницю, 18. серпня, в годині 8. вечором. Проситься всіх членів прибути на ці збори. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; Й. Ярема, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 97., відбудуться в неділю, 20. серпня, в 2. год., в галі церковній, 47 Гоуп Ев. Проситься членів прийти на збори точно на означений час, а довгуючих членів прийти і вирівняти свій довг. — П. Мікула, предс.; М. Табачук, секр.

СТ. ЛУІС, МО. Місячні збори Бр. св. Володимира Вел., від. 179., відбудуться в неділю, 20. серпня, в годині 1. пополудні, в гали У. Н. Дому, 1523 Гікорі ул. Буде справоздання контр. комісії за шість місяців. Отож запрошуємо всіх членів прибути на ці збори і вирівняти свої вкладки. — Д-р Н. Клим, гол.; М. Кульчицький, кас.; М. Паращак, секр.

МЕНВІЛ, Н. ДЖ. Мітинг Тов. ім. Т. Шевченка, від. 349., відбудеться в неділю, 20. серпня, в годині 2. пополудні, в Набожинського. Проситься всіх прийти начас і поплатити свої місячні вкладки. — Ілько Шегера. предс.; Дмитро Федина, кас.; Микола Лісний, секр.

ЛОРЕЙН, ОГАЙО. Місячні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 50., відбудуться 20. серпня, в годині 1. пополудні, в гали, де звичайно, 2545 Іст 33. стр. Проситься членів прийти на ці збори. — М. Шемчник, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83., відбудуться в суботу, 19. серпня, в годині 7. ввечір, під ч. 847 Норт Френклин ул. Проситься членів прибути на ці збори. Довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Михайло Кончак, предс.; Дмитро Дубчак, кас.; Семен Чорномаз, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42., відбудуться в неділю, 20. серпня, в годині 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Гоуп Ев. Зогляду на літню пору проситься членів і членниць зійтись точно на означений час, щоб збори довго не протягнулись. — Василь Юсипчук, предс.; Володимир Лелет, кас.; Петро Головачук, фін. секр.

МІЛВОКІ, ВІС. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103., відбудуться в суботу, 19. серпня, в годині 7. ввечір, в церковній гали, 1231 Скат стріт. Проситься всіх членів і членкинь явитися на збори на призначений час і не відтягатися годиною пізніше. Маємо важні товариські справи до вирішення, як напр. де має бути пікнік. Довгуючих членів проситься прийти і вирівняти свої залеглі вкладки до товариської каси. — Теодор Танін, предс.; П. Стецик, кас.; Т. Барсук, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Збори Тов. Любов, від. 370., відбудуться в суботу, 19. серпня, в годині 7. ввечір, в гали 127 Парк ул. Повинністю кожного члена є прибути на означений час, не зволікати від семої до девятої, бо з тої причини то й робиться суспенди, що не приймається карности. Тому цілий відділ наражаєсь на неприємности й усякі непорозуміння. Тільки з тої причини відділ не може розвиватися якслід, бо не можливо кільком одиницям прийти до заключення якогось внеску, чи то поданого котрим урядником чи членом. Ще раз напоминається, щоби всі члени мусово явились, з винятком хорого. — Г. Хомета, предс.; О. Гіна, кас.; М. Сампара, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Сестр. Благовіщення, від. 125., відбудуться в неділю, 20. серпня, в год. 12:30 сполудня, в парохіяльній гали при Оклей і Райс ул. — А. Куропась, предс.; Р. Сидорик, кас.; І. Подоба, секр.

СТЕЙПЛЕТОН, Н. Й. Збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211., відбудуться в неділю, 20. серпня, в годині 2:30 пополудні, в церковній гали, 35 Варен ул., Стейплетон, С. Ай., Н. Й. Обовязком членів є бути на цих зборах, бо будуть важні справи до полагодження. — Т. Соколовський, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 147., відбудуться в неділю, 20. серпня, на парохіяльній гали, 803 Фронт стр., в 2. годині пополудні. Просимо членів прийти на означений час. Також просимо, щоби платили свої вкладки що місяця, як за себе так і за дітей найдалі до 25. Також пригадуємо членам, котрі довгують до відділу, най стараються сплачувати поможности. Хто з громадян хотів би вписатися до У. Н. Союзу, просимо прийти на наші збори. Ми дуже радо впишемо. — Й. Матковський, пр., І. Рудакевич, кас.; І. Федорак, секр.

АСТОРІЯ, Л. АЙ. Місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 5., відбудуться в суботу, 19. серпня, в год. 7:30 ввечір, в гали Укр. Дем. Клюбу, 30-10 — 32 Стр. Проситься всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членниць прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. Просимо членів, котрі довгують до братської каси, щоби прийшли й вирівняли свій довг; в противнім разі з такими членам відділ поступить згідно зо статутом. Шановні члени і членниці. Відділовий уряд кличе до Вас і до всіх українців, живучих в цій місцевості, щоб вписувалися до У. Н. Союзу, щоби кожний український чоловік і жінка і кожна українська дитина, чи то хлопець чи дівчина, вписались до У. Н. Союзу. — І. Сидор, предс.; А. Климишин, кас.; П. Барнич, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Надзвичайний мітинг Тов. Подільська Січ, від. 8., відбудеться в пятницю, 18 серпня, в годині 7:30 ввечір, в Укр. Гор. Клюбі, 13 Вашингтон ул. Проситься довгуючих членів вирівняти свої належитости. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Місячні збори Сестр. Н. З. П. Д. Марії, від. 112., відбудуться в неділю, 20. серпня, в гали церковній. Збори зачнуться зараз по Сл. Божій так. ок звичайно. Проситься всіх членниць прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Також пригадуємо довгуючим членицям, щоби не забули про свої залеглі довги; декотрі собі так легковажать цю справу, що треба аж ходити і просити по два по три рази до одної хати. Чи це справедливо таку тяжку працю накладати на секретарку? Старайтеся принести свої вкладки на збори. — Марія Ліска, предс.; Катерина Габрівська, фін. секр.; Софія Лазука, кас.; Домінійка Романович, рек. секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239., відбудуться в суботу, 19. серпня, в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 7. ввечір. Приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Місячні збори Тов. Запорозька Січ, від. 206., відбудуться в суботу, 19. серпня, в 7:30 год. вечором, в гали церковній, на Вест Скул ул. Проситься всіх членів прибути на ці збори на означений час, бо є важні справи до полагодження. — І. Кокольський, секр.

НАНТИКОК, ПА. Місячні збори Тов. Вільна Україна, від. 319., відбудуться в неділю. 20. серпня, в гали парохіяльній, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі довгують, а не прийдуть, будуть суспендовані. — Яків Савчук, предс.; Іван Вельгош, кас.; Василь Стефунько, секр.

В адвоката.

Адвокат до селянина:
— Прошу сідати!
— Дякую, — каже селянин, — я вже насидівся досить, цілих три місяці...

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

В понеділок, 14. серпня 1939., рано, в Філядельфії помер член Тов. „Мир" від. 324. У. Н. С., на 23-тій і Бравн,

АНТІН МИТЕЛЬСЬКИЙ.

Покійний прожив 52 роки. Походив з Вікна, скалатського повіту, З. У.

Похорон відбудеться з дому жалоби, 2450 Perrot St., з відправою в укр. католицькій катедрі і буде похоронений на укр. цвинтарі у Fox Chase, в четвер, 17. серпня.

Всі члени зійдуться на збори в середу ввечір до Укр. Громади, а в четвер візьмуть участь у похороні.

Вічна Йому память!

Олекса Горохівський, предс.
Йосиф Матлюк, кас.
Мих. Туркот, секр.

Дня 28. липня 1939 р. помер член Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94. У. Н. Союзу, в Гамтрамк, Міш.,

МИХАЙЛО ЛАБУНЬ.

Покійний родився 24. листопаду 1889. р. в селі Шляхтинці, повіт Тернопіль, Галичина. Вступив до Тов. ім. Маркіяна Шашкевича й У. Н. Союзу 30. грудня 1937 р.

Похорон відбувся у вівторок, 1. серпня 1939 р. В похороні взяли участь члени Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, 94. від. У. Н. Союзу, члени У. Р. Союзу, 90. від., члени робітничого дому і члени укр. бизнесменів і багато знайомих і приятелів.

Покійний лишив вдовою жену Марію, також лишив в Америці сестру Анну й два брати: Василя і Павла, а одну сестру і два брати в старім краю.

Нехай вільна земля буде Йому пером!

М. Шаран, секр.

Дослівно.

— Як тобі ведеться на новім становищі?

— Дуже добре. Маю під собою пять людей.

— А, то ґратулюю.

— Нема защо. Працюю на першім поверсі, а підо мною на партері є фризієрський заклад, де працює пять людей.

Доказ.

Пацієнт до дентиста: Ті три зуби, які ви мені вставили, болять мене тепер.

Лікар: А правда?! Я казав, що вони нічим не будуть ріжнитися від правдивих!

ШУКАЮТЬ ОСІБ

Пошукую свого сина СТЕФАНА ДРОЗДУ. Хтоб про нього знав, прошу мене повідомити. 189-90

MICHAEL DROZDA,
1840 ERWIN PL. N. E., CANTON, O.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ (55)

Після хвилини вагання дикий слон зрушив із місця і кинувся на ловців. В бігу він трошки завернув і попрямував на командуючого тою виправою старшину, що сидів теж на витресованім слоні. Старшина залякався того нападу і штовхнув свого слона списою в місце, що означало відворот.

Та це спантеличило тресованого слона. Він уже завважив дикого суперника і готовився до боротьби. А тут знак до відвороту. Заки він надумався завертати, було вже пізно. Він станув боком до дикого слона і це було найгірше, що могло статись. У тій позиції набіг на нього дикий слон і пробив його клами.

З ревом упав тресований слон на землю, а з його боку немов водограй бухнула кров. Старшина зіскочив зо слона і заляканий до краю почав утікати. І знов він зробив щось найгірше, що міг зробити. Бо розюшені звірі все біжать за тим, хто втікає. Причаївшись коло конаючого слона, він був би міг урятуватись.

Чимраз ближче підступав слон до втікаючого старшини. В останнього з переляку вирвались крики рятунку. Стидно було дивитись на нього. Та це був один із тих, що належали до диктаторських завушників, і не мали вироблених чеснот. Стенлі Вуд побачив це і подався зо своїм слоном йому на ратунок.